

Wrocław, 28 września 2023 roku

dr hab. Joanna Szczepaniak-Sienniak, prof. UEW
Katedra Socjologii i Polityki Społecznej
Wydział Ekonomii i Finansów
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Recenzja rozprawy doktorskiej

Autorka: mgr Magdalena Kocejko

Tytuł dysertacji: *Polityka publiczna po 2012 roku wobec niepełnosprawnych kobiet*. Praca napisana pod kierunkiem dr hab. Andrzeja Zybawy.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w zamówieniu recenzji naukowej pracy doktorskiej Pani Magdaleny Kocejko, pt. ***Polityka publiczna po 2012 roku wobec niepełnosprawnych kobiet***, dla Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Rady Naukowej dyscypliny nauki o polityce i administracji, z dnia 27 czerwca 2023 roku, poniżej zamieszczam ocenę przedłożonej do recenzji pracy pisemnej, w tym odpowiedź czy spełnia ona wymagania stawiane rozprawom doktorskim wynikające z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 poz. 1789 z późn. zm.).

Niniejsza recenzja stanowi ocenę merytoryczną, metodologiczną i formalną, ze szczególnym uwzględnieniem ustawowych kryteriów i wymagań stawianych rozprawom doktorskim. Skupiam się zatem na ocenie ogólnej wiedzy teoretycznej Kandydatki w dyscyplinie nauki o polityce i administracji oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Składają się na nią następujące części oceny:

1. Wprowadzenie.
2. Sposób ujęcia i zgodność tematu dysertacji z problematyką rozprawy.
3. Spójność treści oraz zawartość poszczególnych rozdziałów.

4. Adekwatność doboru literatury i innych źródeł oraz ich wykorzystanie w rozprawie.
5. Prawdopodobieństwo użytej do badań empirycznych metodyki.
6. Umiejętność wnioskowania oraz przygotowania rekomendacji.
7. Wkład do nauki i dotychczasowej literatury przedmiotu.
8. Uwzględnienie wymogów edytorskich.
9. Konkluzja.

Wprowadzenie

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Magdaleny Kocejko, pt. ***Polityka publiczna po 2012 roku wobec niepełnosprawnych kobiet***, obejmuje w swojej części merytorycznej wprowadzenie, pięć rozdziałów (z tego ostatni obejmujący wnioski i rekomendacje) i zawiera się na 208 stronach. Część uzupełniającą stanowią: spis treści, wykaz zastosowanych skrótów, spis rysunków i tabel oraz bibliografia.

Pracę czytałam z ogromnym zainteresowaniem, tym bardziej, że wybrana tematyka jest niszowa i stosunkowo rzadko podejmowana w rozprawach doktorskich. Prawdopodobnie dlatego, że łączy w sobie zagadnienia budzące różne emocje, nawet w środowisku naukowym, dotyczące tego, jak władze rządowe (nie)reagują na problemy kobiet z niepełnosprawnością oraz jak same kobiety próbują artykułować swoje potrzeby czy też legitymizować oczekiwania wobec instytucji państwa i innych podmiotów. Pani Magdalenie Kocejko nie zabrakło tej odwagi. Znakomicie wypełniła lukę badawczą w zakresie wybranej problematyki, dostarczyła bowiem uporządkowanej, szerokiej i ciekawej wiedzy o specyfice problemów kobiet z niepełnosprawnością, o tym czy i w jaki sposób rządzący – jak też inne podmioty – zauważają i adresują problemy tych kobiet oraz o tym jakie mechanizmy obecne w polityce publicznej prowadzą do wykluczenia bądź inkluzji kobiet z niepełnosprawnością. Postawiła także wiele cennych i użytecznych wniosków oraz rekomendacji, które mogą (jeśli trafią na agendę polityczną i przekują się na konkretne rozwiązania) realnie poprawić sytuację kobiet z niepełnosprawnością w Polsce.

W związku powyższym, chciałabym już w tym miejscu podkreślić, że ze względu na wysoką wartość merytoryczną, poznawczą, aplikacyjną i użyteczną recenzowanej pracy warto

ją opublikować w formie monografii. Zanim to jednak nastąpi należy – w mojej ocenie – dokonać pewnych poprawek, które wskazuję w uwagach lub sugestiach w kolejnych punktach niniejszej recenzji.

Sposób ujęcia i zgodność tematu dysertacji z problematyką rozprawy

Odnosząc się do sposobu i kompletności ujęcia tematu warto dookreślić w nim zakres przestrzenny oraz czasowy, a co za tym idzie, zmienić szyk tytułu pracy (proponuję przedstawić dalej). Ponadto należy zwrócić uwagę, że aktualnie w nomenklaturze i debacie naukowej zwykło się stosować raczej sformułowanie „z niepełnosprawnością /niepełnosprawnościami” zamiast przymiotnikowego (choć mam świadomość, że w licznych dokumentach i opracowaniach naukowych używane są zamiennie te sposoby formułowania, dlatego też – najprawdopodobniej – sama Autorka przyjęła obydwa podejścia i zastrzegła to na stronie 7 w dolnym przypisie). W mojej ocenie nieostra jest także cezura czasowa określona w tytule pracy (‘po 2012 roku’), która sprecyzowana jest dopiero we wprowadzeniu. Proponowałabym zatem, jeśli Kandydatka będzie rozważała opublikowanie tej pracy w formie monografii, aby jej tytuł brzmiał „Polityka publiczna wobec kobiet z niepełnosprawnością w Polsce w latach 2012-2020”. Przy czym samo badanie jakościowe (IDI) prowadzone było w latach 2020-2021 (a dokładnie od X 2020 do X 2021 roku, s. 125), co z kolei wyraźnie powinno być podkreślone we wprowadzeniu.

Poza tym należy stwierdzić, że struktura i treść pracy są podporządkowane polityce publicznej wobec kobiet z niepełnosprawnością. Autorka w logicznej kolejności omówiła najpierw zagadnienia dotyczące polityki publicznej: wobec złożoności społecznej rzeczywistości (rozdział 1), formułowanie i implementację polityki wobec kobiet z niepełnosprawnościami (rozdział 2) oraz złożoność mechanizmów kształtujących politykę wobec kobiet z niepełnosprawnościami (rozdział 3), by następnie skoncentrować się na kobietach z niepełnosprawnościami jako grupie szczególnie zagrożonej dyskryminacją i wykluczeniem (rozdział 4). Analizy te pozwoliły na sformułowanie najważniejszych wyzwań w polityce wobec kobiet z niepełnosprawnościami oraz uwarunkowań ich realizacji (rozdział 5). Przy czym w tytułach rozdziałów 2 i 3 brakuje mi jednak doprecyzowania, że chodzi o politykę publiczną (uzasadniam to w dalszej części recenzji).

Spójność treści oraz zawartość poszczególnych rozdziałów

Całość wywodu została konsekwentnie zbudowana wokół tezy, że „[...] problemy kobiet z niepełnosprawnościami, pozostają nisko na agendzie polityki publicznej – zarówno tej dotyczącej niepełnosprawności, jak i tej dotyczącej równego traktowania i przeciwdziałania przemocy. Ma to miejsce z uwagi na specyficzne okoliczności dotyczące powyższą grupę kobiet – połączenia dwóch przesłanek (wymiarów ich życia) – płci i niepełnosprawności (krzyżowa dyskryminacja i wykluczenie). W konsekwencji interesariusze polityki nie wytwarzają odpowiednich rozwiązań, które mają na celu niwelowanie tych problemów” (s. 7). Autorka uzasadnia, że „Jest to uwarunkowane czy też wynika z tego, że aktorzy, którzy kreują politykę wobec problemów kobiet z niepełnosprawnościami nie uwzględniają specyfiki sytuacji, w jakiej pozostaje powyższa grupa kobiet (s. 8). Uważa, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest niestosowanie podejścia intersekcyjnego, które rekomenduje, aby uwzględniać w analizie jednocześnie przesłanki płci, jak i niepełnosprawności. Słusznie stwierdza, że zamiast tego skupiają się na jednej przesłance – płęć lub niepełnosprawność.

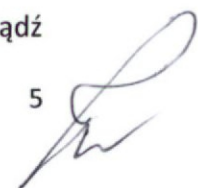
Takiej tezie przyporządkowane zostały także treści poszczególnych części pracy – od wprowadzenia do rozdziału 5. Wprowadzenie obejmuje wszystkie niezbędne elementy, w tym rzetelnie uzasadniony wybór tematu, jego prawidłowe osadzenie w literaturze przedmiotu i dotychczasowym dorobku badawczym, zwięźle sformułowaną tezę, problemy badawcze, syntetyczny opis struktury pracy oraz procesu badawczego. Już na tym etapie łatwo zorientować się, że mgr Magdalena Kociejko bardzo świadomie wybrała ten temat pracy i podeszła do jego realizacji z ogromnym zaangażowaniem oraz rozumieniem problematyki. Zdaje się, że poza celami merytorycznymi i badawczymi postawiła sobie za zadanie dokładne wyjaśnienie istoty problemów kobiet z niepełnosprawnościami z zamiarem, by wiedza ta dotarła przede wszystkim do przedstawicieli władz rządowych i innych aktorów/interesariuszy kreujących tę politykę. Jeśli tak, należy w szczególności docenić ten wysiłek, ponieważ treść poszczególnych rozdziałów to istotnie obszerne, wnikliwe i kompleksowe kompendium wiedzy odpowiadającej ich tytułom. Dobrym zabiegiem jest także odrębne, kilkudzaniowe wprowadzenie do rozdziałów (1-2), co dodatkowo zachęcało do ich lektury (szkoda, że Autorka zrezygnowała z tego w rozdziałach 3 i 4). Szczególnie zaciekała mnie analiza pogłębionych wywiadów indywidualnych (przedstawiona w rozdziale 4), gdzie Autorka, umiejętnie

wykorzystując styl narracyjny, przywołała interesujące i trafnie obrazujące problemowe zagadnienia wypowiedzi respondentek.

Wątpliwości mam jedynie do struktury rozdziału 5, który jednak – w mojej opinii – powinien być wyodrębniony po prostu jako 'Podsumowanie', ewentualnie jako 'Podsumowanie, wnioski i rekomendacje' lub podobnie. W obecnej formie tytuł tej części jest niepotrzebnie tak rozbudowany („Podsumowanie. Wyzwania w polityce wobec kobiet z niepełnosprawnościami. Szanse na lepsze rezultaty. Zagrożenia. Perspektywy badawcze”), no i ta część odnosi się do wszystkich poprzedzających ją części pracy, dlatego też nie może być potraktowana jako jeden z odrębnych rozdziałów.

Adekwatność doboru literatury i innych źródeł oraz ich wykorzystanie w rozprawie

Mnogość pozycji literaturowych, aktów prawnych, dokumentów programowych i pozostałych źródeł jest imponująca. Są one adekwatne do tematyki pracy i generalnie właściwie wykorzystane, choć mam też dwie uwagi w tym punkcie. To czego mi zabrakło to szerszego uzasadnienia, które podejście do polityki publicznej zostało przyjęte przez Doktorantkę. Stwierdzenie, że „[...] koncentruje się na procesie kreowania polityki” (s. 18) (za Błądowskim, 2014 i Kubickim, 2017) jest zbyt ogólne, tym bardziej, że w pracy przywołane są przecież różne sposoby definiowania polityki publicznej. Mam też niedosyt, jeśli chodzi o dobór literatury, na podstawie której Autorka wyjaśnia różnice pomiędzy polityką, polityką publiczną i polityką społeczną. Wiąże się z tym – po pierwsze – niepełne wyjaśnienie owych różnic, a jednocześnie pominięcie kluczowych podejść do polityki, które nie zostały wskazane wprost, ale są widoczne w pracy. Chodzi o podejścia formalno-prawne, behawioralne, funkcjonalne, racjonalne i postbehawioralne (Antoszewski i Herbut, 2004). Autorka nawiązuje zwłaszcza do dwóch z nich – formalno-prawnego, gdy analizuje działalność aparatu państwowego (programy i regulacje) oraz postbehawioralnego, gdy nawiązuje do rozwiązywania problemów społecznych, jako zakresu polityki (publicznej) wobec kobiet z niepełnosprawnościami. Nie mam też pewności, czy Autorka faktycznie rozróżnia politykę, politykę publiczną i politykę społeczną, bowiem w pracy często używa skrótu i ogranicza się do samej polityki. Po drugie za zbyt pochopne uważam stwierdzenie, że „[...] polityka wobec niepełnosprawności, podobnie jak cała polityka społeczna, pozostaje pod mocnym wpływem myśli neoliberalnej” (s. 114). Chodzi o politykę społeczną, która w różnych obszarach jest pod mocnym wpływem również innych myśli czy modeli, m. in. konserwatywnego bądź

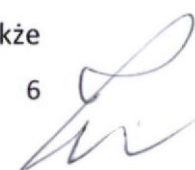

socjaldemokratycznego, jak też „[...] pojawiają się nowe kombinacje, zwane hybrydowymi (Arts, Gelissen 2001, za Golinowska, 2018). Pomijam dyskusję na ten temat, bo nie ma tu na nią miejsca. Rzecz w tym, aby w formułowaniu pewnych stwierdzeń zachowywać pewną ostrożność.

Prawidłowość użytej do badań empirycznych metodyki

Doktorantka zastosowała w swojej pracy podejście interseksjonalne (Crenshaw, 1991), takie też rekomenduje władzom rządowym oraz innym podmiotom kreującym politykę publiczną wobec kobiet z niepełnosprawnościami. Jest to podejście trafne i interesujące, pozwala bowiem na uwzględnienie współwystępujących uwarunkowań danego problemu bądź aspektów funkcjonowania określonej kategorii osób, takich jak na przykład wiek, płeć, rasa, orientacja seksualna, przynależność klasowa czy poziom sprawności.

W celu potwierdzenia przywołanej wyżej tezy Doktorantka sformułowała sześć problemów badawczych (sama nazwała je pytaniami), które wyznaczyły strukturę i zakres pracy, w tym zrealizowanych badań. Zarówno teza, jak też problemy badawcze pozwalają dostrzec intencje Autorki, przy czym są one nieco chaotyczne, zbyt rozbudowane (na każdy składają się z dwa lub trzy pytania szczegółowe, niekiedy z tezą) i nie zawsze poprawne pod względem metodologicznym. Dla przykładu, w pytaniu pierwszym Doktorantka wskazuje, że problemy kobiet z niepełnosprawnościami są nisko na agendzie polityki wobec kobiet z niepełnosprawnościami, a interesują ją mechanizmy powodujące taki stan rzeczy. Niejednoznaczne (kolokwialne) jest stwierdzenie ‘nisko na agendzie’. Z kolei w pytaniu czwartym zestawia ze sobą (jako jeden problem badawczy) pytania: „W jakim zakresie problemy kobiet z niepełnosprawnościami są obecne na agendzie decydentów i na ile odzwierciedlają one rzeczywiste problemy kobiet, które widoczne są na agendzie tego środowiska? Jeśli są obecne – które mają priorytetowy charakter?”. Tu Autorka pyta o zakres, przy czym wcześniej już założyła, że jest on niewielki, o ile dobrze rozumiem sformułowanie ‘nisko na agendzie’. Poza tym, jeśli pyta ‘w jakim zakresie....’ to znaczy, że zakłada, iż jakiś zakres przedmiotowych problemów jest uwzględniany, zatem dalej nie powinna zastrzegać ‘jeśli są obecne’. W tym miejscu ewentualnie pytanie to powinno rozpoczynać się od partykuły ‘czy’, a dalsza jego konstrukcja powinna zawierać założenie ‘jeśli tak’ lub ‘jeśli nie’ i wówczas można dopytywać o stopień realizacji, czynniki, uwarunkowania itp. Mam zastrzeżenia także

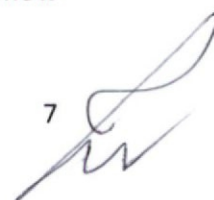

do sformułowania pytania piątego – „Kim są aktorzy polityki wobec kobiet z niepełnosprawnościami...”. Raczej należałoby zapytać o to jakie są rodzaje podmiotów danej polityki lub jakie funkcje pełnią realizatorzy tej polityki. Poza tym we wszystkich pytaniach badawczych jest mowa o polityce, a nie polityce publicznej. Zakładam, że za każdym razem chodzi jednak o tytułową politykę (publiczną) i uważam, jak już zasugerowałam wyżej, że powinno się precyzyjnie używać tego określenia, tym bardziej, że – jak sama Autorka wyjaśnia – są różnice pomiędzy polityką, polityką publiczną czy polityką społeczną. Tej precyzyjności zabrakło też w niektórych miejscach w treści pracy, w tym także w podsumowaniu.

Poza tym na docenienie zasługuje wnikliwa analiza *desk research* dokumentów programowych i strategicznych kształtujących politykę wobec kobiet z niepełnosprawnościami w latach 2012-2020, a także sprawozdań z ich realizacji.

Znowu niejasne jest natomiast określenie drugiego z zadań badawczych (określonych we wprowadzeniu), gdzie Autorka wskazuje, iż będą to pogłębione wywiady indywidualne „[...] z aktorami tworzącymi politykę wobec kobiet z niepełnosprawnościami/mającymi wpływ na jej kształt” (s. 10). W badaniu jakościowym udział wzięły same kobiety z niepełnosprawnościami, pełniące różne funkcje: aktywnie uczestniczące w debacie publicznej, liderki środowiska feministycznego, liderki/liderzy środowiska osób z niepełnosprawnościami, przedstawiciele i przedstawicielki instytucji publicznych odpowiedzialnych za kształt polityki wobec niepełnosprawności i wobec kobiet. To one mają być tymi aktorami (aktorkami)? Aktorzy tworzący omawianą politykę raczej kojarzą się z konkretnymi podmiotami, w tym instytucjami państwa (władzami rządowymi, samorządowymi i in.). Najprawdopodobniej nieścisłość ta wynika z tego, że Doktorantka nieco nadmiernie – w mojej ocenie – przywiązała się do słowa ‘aktorzy’. I o ile jest to dopuszczalne w różnych rozważaniach, również naukowych, to już w części metodologicznej jestem za stosowaniem ściśle określonych i jednoznacznych pojęć.

Niezależnie od powyższego należy stwierdzić, jak już wspomniałam wcześniej, że wywiady te zostały zrealizowane z dużą starannością, ich tematyka jest adekwatna do tezy i przyjętych problemów badawczych, a wyniki są niezwykle interesujące i stanowią asumpt do podjęcia określonych działań na rzecz poprawy sytuacji badanej grupy w ramach polityki publicznej. Konkretnie kierunki tych zmian i sposoby rozwiązywania analizowanych problemów Autorka syntetycznie wskazuje w podsumowaniu (rozdziale 5).

Ponadto, Doktorantka dokonała analizy wtórnej (dostępnych danych statystycznych – NSP 2011) oraz instytucjonalno-prawnej (odpowiednio dobranych regulacji prawnych). Dane statystyczne nie są aktualne, ale nie jest to zależne od Autorki. Można liczyć, że wyniki ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (2021), które najpewniej nie były jeszcze dostępne, gdy recenzowana praca była składana, zostaną wykorzystane w kolejnych publikacjach lub też monografii napisanej na podstawie tej pracy, do której raz jeszcze namawiam. Analiza aktów prawnych jest rzetelna i nie budzi zastrzeżeń.

Umiejętność wnioskowania oraz przygotowania rekomendacji

Doktorantka wykazała się bardzo dobrymi umiejętnościami wnioskowania na podstawie wtórnej analizy literatury przedmiotu oraz danych statystycznych. Wnioski są prawidłowe i opierające się na rzetelnych podstawach literaturowych. Moja ocena wnioskowania na podstawie zrealizowanego badania jakościowego (pogłębionych wywiadów indywidualnych - IDI) jest podobna. To co bardzo ważne nie dostrzegłam w nich znaczących nadinterpretacji wyników tego badania. Wnioski są dokładne, prawidłowo opisane oraz zweryfikowane. Szczególną wartość – o charakterze aplikacyjnym – mają wnioski i rekomendacje dotyczące polityki (?) wobec kobiet, w tym propozycje działań dla centralnych władz państwa, będące odpowiedzią na zidentyfikowane problemy kobiet z niepełnosprawnościami. Mam jedynie zastrzeżenie, o którym już wspominałam, aby w kolejnych pracach badawczych czy dyskusjach na dany temat Autorka była konsekwentna wobec przyjętych terminów. Chodzi o tytułową politykę publiczną. Ponownie muszę założyć, że właśnie tego obszaru (a nie na przykład polityki społecznej wobec kobiet z niepełnosprawnościami) dotyczą konkluzje z pracy.

Wartość merytoryczną i poznawczą pracy podnoszą części dotyczące ograniczeń w realizacji badań i refleksji metodologicznych oraz perspektyw badawczych, które nie zawsze znajdują się w pracach doktorskich, a są bardzo ważne.

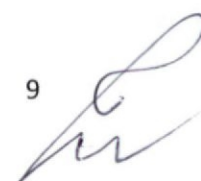
Wkład do nauki i dotychczasowej literatury przedmiotu

Rozprawa jest właściwie osadzona teoretycznie. Wybrane pojęcia, teorie i klasyfikacje oraz metodyka badań empirycznych są właściwe dla nauki o polityce i administracji oraz nauce o polityce publicznej.

Wkład do literatury przedmiotu jest wieloaspektowy. Treść pracy, w tym wyniki badania jakościowego, pozwalają lepiej zrozumieć zasadność wyodrębniania kategorii kobiet z niepełnosprawnością w badaniach naukowych i debacie publicznej, jak też istotę problemów tych kobiet. Praca wskazuje także na potrzebę rozszerzenia zakresu przedmiotowego analiz dotyczących niepełnosprawności w Polsce, w tym nie tylko o kobiety z niepełnosprawnościami, ale też inne kategorie osób z niepełnosprawnościami, które powinny być w większej mierze uwzględniane jako charakteryzujące się szczególną specyfiką. Chodzi na przykład o dzieci z niepełnosprawnościami czy też gospodarstwa domowe samotnych kobiet z dziećmi z niepełnosprawnościami.

Uwzględnienie wymogów edytorskich

Praca generalnie została napisana zgodnie z przyjętymi standardami edytorskimi, jednak występują w niej niedociągnięcia i usterki, które warto wyeliminować przygotowując kolejne publikacje na jej podstawie. Zdarzają się błędy językowe – głównie stylistyczne i gramatyczne. Można zauważyć, że Autorka jest przywiązana do niektórych słów, używanych raczej potocznie, takich jak aktorzy, agenda, szeregi, wachlarz itp. Warto, w kolejnych pracach naukowych, wprowadzić zamiast nich bardziej precyzyjne lub zdefiniowane pojęcia, np. podmioty (aktorzy), wiele (szereg), zakres/obszar (wachlarz). Mam świadomość, że w publikacjach naukowych te określenia także nierzadko występują, niemniej sugeruję, aby ich nie nadużywać, bo w mojej ocenie nie mają charakteru fachowego. Tabele, co do zasady, tytułuje się u góry, ale co ważniejsze, powinny mieć podane źródło, nawet jeśli wskazuje na nie tytuł tabeli. Jest to ważne również wtedy, kiedy tabela jest opracowana samodzielnie (wówczas stosuje się np. zapis 'Źródło: opracowanie własne', ewentualnie 'Źródło: opracowanie własne na podstawie...'). Nie wszystkie pozycje w spisie bibliograficznym są podane prawidłowo lub w pełni (niekiedy pomyłony jest rok wydania lub niedokładnie podane są strony), np. w pozycji przywołanej w niniejszej recenzji (Crenshaw, 1991).

Konkluzja

Rozprawa doktorska przygotowana przez mgr Magdalenę Kocejko pt. *Polityka publiczna po 2012 roku wobec niepełnosprawnych kobiet* spełnia wszystkie warunki w procedurze nadania stopnia doktora. Praca jest oryginalna, obudowana dobrym przeglądem literatury oraz trafnie dobranymi i rzetelnie zrealizowanymi badaniami własnymi. Zawiera ponadto dobrze uargumentowane rekomendacje dla polityki publicznej w analizowanym obszarze. Powtórzę, iż w mojej ocenie warto tę pracę opublikować w formie monografii, jednak po rozważeniu poprawek, które wskazałam i zasugerowałam powyżej.

Konkludując, na podstawie wniosków z przygotowanej recenzji formułuję jednoznacznie pozytywną opinię na temat rozprawy doktorskiej przygotowanej przez mgr Magdalenę Kocejko pt. *Polityka publiczna po 2012 roku wobec niepełnosprawnych kobiet*, napisanej pod kierunkiem dr hab. Andrzeja Zybawy oraz wnioskuję o jej przyjęcie, a tym samym kontynuowanie procedury nadania stopnia doktora mgr Magdalenie Kocejko.

Literatura przywołana w recenzji

Błądowski, P. (2014). *Polityka społeczna jako specjalność nauk o polityce publicznej – próba charakterystyki*. *Studia z Polityki Publicznej*, nr 3(3), s. 9-23.

Crenshaw, K. (1991). *Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color*. *Stan. L. Rev.*, nr 43, s. 1241-1299.

Golinowska, S. (2018). *Modele polityki społecznej w Polsce i Europie na początku XXI wieku*. Warszawa: Fundacja Batorego.

Antoszewski, A., Herbut R. (red.) (2004), *Leksykon politologii*. Wrocław: Wydawnictwo Alta.

Kubicki, P. (2017). *Polityka publiczna wobec osób z niepełnosprawnościami*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.